

TYÖAIKAWEBINAARI KUNNANTYÖNTEKIJÄIN POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ (KPY) 7.2.2024

Maija Wilskman
Sopimusasiantuntija
maija.wilskman@jhl.fi

EU:N TYÖAIKADIREKTIIVI JA TYÖAJAN MÄÄRITELMÄ

- EUT:n mukaan työajan käsite ymmärrettävä kaikissa jäsenmaissa samalla tavalla
- Työaikadirektiivi 2 artikla
 - ”Ajanjakso, jolloin työntekijä tekee työtä, on työnantajan käytettävissä ja suorittaa toimintaansa tai tehtäviään kansallisen lainsäädännön mukaisesti.”
- Työaikalaki 3 §
 - ”Työhön käytetty aika ja aika, jolloin työntekijä on velvollinen olemaan työntekopaikalla työnantajan käytettävissä. Matkustamiseen käytettyä aikaa ei lueta työaikaa, ellei sitä samalla ole pidettävä työsuorituksena”
- Tulkintariitoja erityisesti varallaoloon ja matka-aikaan liittyen

VARALLAOLO

- TT 2020:31, TT 2021:33-34, TT 2021:50-52, TT 2022:22, TT 2022:34, TT 2022:53-54 ja TT 2023:13-16 (pelastuslaitos), TT 2020:57 (laboratoriohoitaja) KKO 2015:48 (Pelastajat) , KKO 2015:49 (ensihoitajat)
- Tuomioista selvää on
 - 5 minuutin valmiusaika = työaika
 - Hälytystyössä työpaikalla = työaika
- Tapauskohtainen kokonaisharkinta
 - vapaa-ajan käytölle aiheutuneet rajoitteet ja mahdollisuus tosiasialliseen lepoon
 - Liikkumisalueen laajuus
 - Mahdollisuus käyttää varallaoloaikana hälytysajoneuvoa ja kuljettaa muita sillä
 - Hälytysten määrä ja toistuvuus
 - Jos tehtävän voi aloittaa etätyönä, varallaoloaika ei ole katsottu työajaksi

TYÖMATKAT LEPOAIKAA?

- Työsopimuksessa työskentelypaikaksi määritelty koko hyvinvointialue, ”työsuhteen alussa” tietty työpiste (Tyco EUT C-266/14)
- Työnjohto-oikeudella oikeus osoittaa kulloinenkin työskentelypaikka vai oikeus aloittaa ja lopettaa työt työsopimuksen mukaisessa työpisteessä? (myös C-344/19 Slovenia)
- Työnantaja: Työmatkaa eli lepoaikaa työntekijän kodin ja vaihtuvien työskentelypaikkojen väliset matkat
 - TN 1491-22 (lentoaseman lähtöportti)
 - TT 2022:41 (Poliisin siirtyminen Lahdesta Helsinkiin)
- Varallaolon hälytyksiin liittyvät matka-ajat? (s. 21, Euroopan komissio, 2003/88/EY, (2023/C 109/01), 24.3.2023)

SOTE-UUDISTUS JA TYÖMATKAT

HYVINTOINTIALUEET ALOITTANEET 1.1.2023

- TAVOITTEENA SUJUVAT PALVELUT JA SÄÄSTÖ

- **Hyvinvointialueen vastuulla olevia tehtäviä ovat muun muassa:**
 - Perusterveydenhuolto
 - Erikoissairaanhoido
 - Sosiaalihuolto
 - Lasten, nuorten ja perheiden palvelut
 - Työikäisten palvelut
 - Mielensterveys- ja päihdepalvelut
 - Vammaispaalvelut
 - Oppilashuolto
 - Pelastustoimi
 - Ensihoito
- **Henkilöstöpula**
 - **Väestön ikärakenteesta johtuva palvelutarpeen kasvu**
 - **Työntekijöiden eläköityminen**
- **Samaan aikaan toiminnassa pitäisi säästää**

TYÖVOIMAN JOUSTAVA KÄYTTÖ

Etelä-Pohjanmaa
Etelä-Savo
HUS
Helsinki
Itä-Uusimaa
Kainuu
Kanta-Häme
Keski-Pohjanmaa
Keski-Suomi
Keski-Uusimaa
Kymenlaakso
Lappi
Länsi-Uusimaa
Pirkanmaa
Pohjanmaa
Pohjois-Karjala
Pohjois-Pohjanmaa
Pohjois-Savo
Päijät-Häme
Satakunta

PÄIVITTÄISET TAUOT

- Työaikalaki 24 §
 - Jos työpäivä yli 6 tuntia, työntekijälle on annettava työvuoron aikana säännöllinen vähintään **tunnin kestävä tauko**, jonka aikana työntekijä **saa poistua työpaikaltaan**. Taukoa ei saa sijoittaa työpäivän alkuun eikä loppuun.
- Työehtosopimuksissa sovittu työaikamuodosta riippuen
 - 30 minuutin tauko (pääsääntö)
 - Tai
 - Joutuisa ateriointi työaikana työpaikalla 15-20 minuuttia (jaksotyössä ja sote-sopimuksen yleistyöajassa)

TYÖAJAN PITUUS JA JÄRJESTÄMINEN

SÄÄNNÖLLINEN TYÖAIKA SUOMESSA

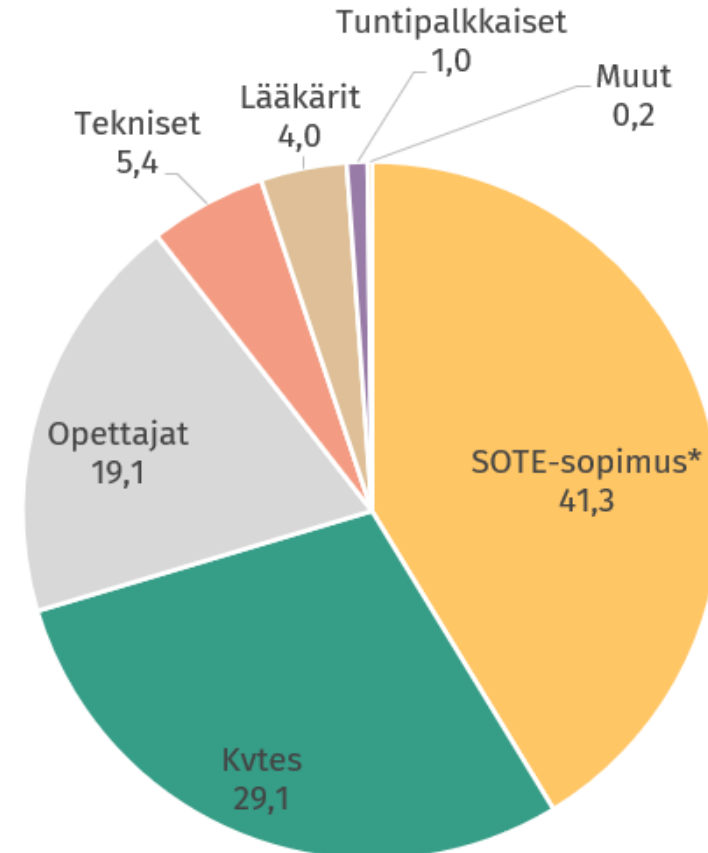
- **Työaikaissa** 40 tuntia viikossa
 - Tai jaksotyössä 80 tuntia 2 viikossa tai 120 tuntia 3 viikossa
 - kahden toisiaan seuraavan kolmen viikon ajanjaksona tai kolmen toisiaan seuraavan kahden viikon ajanjaksona enintään 240 tuntia. Säännöllinen työaika ei saa kumpanakaan kolmen viikon ajanjaksona ylittää 128:aa tuntia eikä yhdenkään kahden viikon ajanjakson aikana 88:aa tuntia.
 - Vuosiloman pituus 2 tai 2,5 päivää/ kuukausi eli 4-5 vk vuodessa. (kuluu 6 pv/vk). Vuosilomalaki.
- **Suomessa työehtosopimuksissa** keskimäärin 37,5 tuntia viikossa
 - Jos työviikko 40 tuntia, niin 100 tuntia (12,5 päivää) työajan lyhennystä vuodessa
- **Kunta- ja hyvinvointialueilla**
 - Työaikamuodosta riippuen 36,25 tunnista 38,25 tuntiin viikossa. Jaksotyössä 114,75 tuntia 3 viikossa.
 - Vuosiloma oikeus riippuu työsuhteen kestosta ja palvelusvuosista (täysi lomanmääräytymisvuosi 23-38 pv, kuluu 5 pv/vk)
- Suomessa ei keskustella työajan lyhentämisestä. Kiky-sopimus nosti työaika 30 min /vk vuosina 2016-2020.

KUNTA- JA HYVINVOINTIALAN HENKILÖSTÖ

Kunta- ja hyvinvointialan henkilöstön lukumäärät sopimusaloitain

	Lukumäärä	%
YHTEENSÄ	443 787	100,0
SOTE-sopimus*	183 264	41,3
Kvtes	129 063	29,1
Opettajat	84 606	19,1
Tekniset	24 026	5,4
Lääkärit	17 705	4,0
Tuntipalkkaiset	4 278	1,0
Muut	845	0,2

Henkilöstömäärä sopimusaloitain 2022, %

*Lukumäärässä mukana Ahvenanmaa ja n. 300, jotka arvion mukaan jäävät kuntaan

SOTE-sopimuksen* työaikamuodot 2022

Työaikamuoto	Lukumäärä	%
Jaksotyöaika	123 732	67,9 %
Yleistyyöaika	36 340	19,9 %
37 tuntia 45 min/viikko	12 653	6,9 %
Toimistotyöaika	6 948	3,8 %
Poikkeusluvan mukainen työaika	1 293	0,7 %
Muut	1 201	0,7 %
YHTEENSÄ	182 167	100,0

*Perustuu KT:n arvioon hyvinvointialalle siirtyneistä

SÄÄNNÖLLINEN TYÖAIKA

- Työaikamuodot
 - **Jaksotyö** 114 h 45 min / 3vk (myös 229 h 30 min /6 vk)
 - esim. Sairaaloissa työskentelevät, joilla myös yö- tai viikolopputyötä
 - Jaksokohtainen ylityöraja. 18h/3vk 1,5xtuntipalkka -> 2x. Ei vuorokautista eikä viikoittaista ylityötä kuten muissa työaikamuodoissa.
 - **37 h 45 min / vk** (max 6 vk tasoittumisjakso) (mm. sosiaalityöntekijät)
 - **Toimistotyöaika** 36 h 15 min / vk (hallinnollista, suunnittelu- ja laskenta työtä tekevät) (max 6 vk tasoittumisjakso)
 - **Poikkeava työaika** (pelastajat ja ensihoitajat) 42h/vk (52 vk tasoittumisjakso)
 - **Yleistyöaika** 38 h 15 min / vk (max 6 vk tasoittumisjakso)
 - Kaikki muut

OSA-AIKAISUUS KUNNISSA JA HYVINVOINTIALUEILLA

Koko- ja osa-aikaisuus vuonna 2022

Sarake1	Lukumäärä	%-osuus
Kokoaikainen	150 832	83 %
Osa-aikainen	31 226	17 %
Sivutoiminen	109	0 %
Total	182 167	100 %

OSA-AIKAISUUDEN PERUSTE

- Osittainen hoitovapaa
 - Osa-aikaeläke
 - Osa-aikasairausloma
 - Muu sovittu osa-aikaisuus
-
- Henkilökuntapula, joten vaikeaa saada muuta kuin lakiin perustuvaa osa-aikaista työaikaa. Myös matalat palkat esteenä.

TYÖVUORON PITUUS JA VUOROKAUSILEPO

- **Työvuoron pituus**

- Jaksotyössä enintään 10 tuntia, yövuoro max 11 tuntia
- Poikkeavassa työajassa enintään 24 tuntia ”aika ajoin tehtävää työtä”
- Muissa työaikamuodoissa enintään 9 tuntia

- Paikallisesti on sovittu enintään 15 tunnin työvuoroista
 - edellyttää työntekijän suostumusta.

- **Vuorokausilepo** 11 tuntia määritelty työaikalaissa.

- Jos saa <11 h, työntekijän tulee saada pidempi vuorokausilepo seuraavan vuorokausilevon yhteydessä tai 2 viikon kuluessa.

- esim. 15 tuntinen työvuoro, joten vain 9 tuntia vuorokausilepoa, korvaava lepoaika eli 2 tuntia ei anneta vähentämällä suunniteltuja työtunteja vaan riittää, että joidenkin työvuorojen välissä on vähintään $11+2=13$ tuntia vapaata.

HENKILÖSTÖPULA

- TYÖVOIMAN VETO- JA PITOVOIMA

- Työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisen haasteet
 - Työvuorosuunnitelma tavallisesti 3 vk, annetaan tiedoksi viikkoa ennen työaikajakson alkua
- Työvuoroluettelon muutoksia paljon ja äkillisesti
 - Näitä kompensoitu paikallisilla sopimuksilla, koska jaksotyössä ylityökorvaukset jaksokohtaisia
 - Lisätyö-, tuplavuoro-, vuoronvaihto-, vuosilomansiirtosopimuksia ym.
- Paikallisesti sovittuja työaikapankkisopimuksia
 - Työaikakorvaukset (ilta-, yö, la, su, lisä- ja ylityö) ajaksi.
 - Päiväpalkka maksetaan jokaiselta kalenteripäivältä. Palkaton päivä vastaa noin 5,5 tuntia.
 - Työaikapankkipäivä on keskimääräisen työpäivän pituus esim. Yleis- ja jaksotyössä 7,65 h
 - Alentaa vuosiloman ajalta maksettavaa palkkaa, johon lasketaan vain rahana maksetut lisät.
 - Alentaa sairausajan palkkaa, johon lasketaan rahana korvatut sunnuntailisät.
 - Henkilökuntapulan vuoksi hankaluuksia saada pidettyä pankkivapaita

KIITOS!

